

İklim Krizinde Fraksiyonların Savaşı

Prof. Dr. Aykut ÇOBAN

BirGün Gazetesi, 4 Ocak 2022, <https://www.birgun.net/haber/iklim-krizinde-fraksiyonlarin-savasi-371767>

Sermayenin, fosil enerji ve yenilenebilir enerji fraksiyonları arasındaki savaş şiddetlenerek sürüyor. Sağladıkları desteklerde denklik var. Covid-19 salgın döneminde bile, otuz bir ülkenin ve sekiz çok taraflı yatırım bankasının, kamu bütçesinden fosil enerji üretim ve tüketimine yaptığı destekler 364 milyar dolar. Buna karşılık “temiz enerji” bakımından destekler de 330 milyar dolardır. Fosil enerji fraksiyonu yeryüzünü yıkıma süreklesin diye ve yenilenebilir enerji sermayesi de yeryüzünün sözde kurtarıcısı olarak eşit miktarda fonlanıyorlar.

Fosil sermaye, tuttuğu mevzilerde direniyor. Nitekim, kimi siyasal kazanımlar elde ettiler. Öyle ki, devletlerden, fosil enerjiden çıkış politikalarının 2050 yılına kadar sürüncemede tutulacağı sözünü aldılar. Devletler, fosil sermayenin terk edeceği alanlardaki tatlı kârları tam tamına sahiplenmesi için öbürüne, yenilenebilir fraksiyonuna da kol kanat açıyorlar. Böylece kapitalist düzeninin ekolojik yıkımlar kısır döngüsüne hapsolüyoruz.

Taht kavgası

Enerji sermayesinin iki fraksiyonu arasındaki taht kavgasına mali sermaye fraksiyonu da dahil oldu. İklim Sözleşmesi'nin 26. Taraflar Konferansı'nda, Net Sıfır İçin Glasgow Mali Birliği'nin (GFANZ) kurulduğu duyuruldu. Birlik, 45 ülkeden 450 büyük banka ve finansal kuruluşun bir araya gelmesiyle oluşturuldu. Bu mali ittifakın sözcüsü olan Mark Carney, bir araya getirdikleri

130 trilyon dolarlık özel sektör kaynağının, önümüzdeki otuz yıl içinde gerçekleşecek “net sıfır” yeşil dönüşümün finansmanı için hazır olduğunu vurguladı. Bu kaynağın bir bölümü fosil sermaye tarafından kullanılıyor, zaten açıklamada da Birliğin fosil enerjinin finansmanından çekildiği belirtilmedi. Ama asıl önemlisi, mali sermaye, yeşil dönüşümü, yatırım yapılacak kârlı bir alan olarak ilan etmiş oldu.

Bu büyüklükte, 130 trilyon dolarlık finansmanın kullanılması ve yatırıma dönüşmesi için, iktisadi olduğu kadar siyasal ve toplumsal risklerin de ortadan kaldırılması, denetlenmesi gerekir. Sermaye için muhalefetsiz, güvenli bir liman yaratmanın birinci yolu ise yeşil dönüşüm konusunda küresel, siyasal ve toplumsal bir “büyük uzlaşma” sağlamaktır. Öyle ki, GFANZ müjdesinin peşi sıra, Taraflar Konferansı’nda pek çok uzlaşma metni yayımlandı. Devletler, çok taraflı yatırım bankaları, sendikalar ve sivil toplum örgütleri, aralarında kombinasyonlar oluşturarak birlikte imza attıkları metinlerde yeşil dönüşüme, adil dönüşüme, enerji dönüşümüne, yenilenebilir enerjiye bağlılıklarını teyit ettiler. Yeşil dönüşümün bir koro nakaratı halinde sürekli dolaşımında olması, herkesi büyük uzlaşmaya katılmaya mecbur etmeye yöneliktir. Yine de sermayenin fosil fraksiyonuna olduğu kadar yeşil dönüşüm geçiren fraksiyonuna karşı da direnen çeşitli mücadeleler vardır ve olacaktır. Onlar için devletin zor aygıtları ve şirketlerin paramiliter çeteleri devreye sokulacak, yeşil dönüşüm sermayesinin fincancı katırlarının ürkmesine engel olunacaktır.

Yükselen yerel mücadeleler

Mali sermayesiyle, devlet desteğiyle, emekçilere ve yerel topluluklara kapalı antidemokratik karar alma yapısıyla, ekolojik yıkımıyla, kapitalist enerji düzeni olduğu gibi yerli yerinde dururken, emek-ekoloji bağlamına sahip toplumsal örgütler, enerji sermayesinin fraksiyonları arasında yeğlemede bulunarak siyasal ve ekolojik sonuçlar elde edebilirler mi? Bu örgütlerin, yenilenebilir enerji sermayesiyle birlikte saf tutarak yeşil dönüşüm korosuna katılması, sermaye

düzeninde krize yol açacaksa, bu taktiği benimsemenin yararlı olacağını ileri sürünler olabilir. Ama yeşil dönüşüme destek veren toplumsal örgütler, düzen güçleri arasında böyle bir kriz yaratma taktiğine dayanmıyorlar. Yenilenebilir enerji dönüşümünün iklim/ekoloji krizini çözebileceğine dair bir inançla hareket ediyorlar.

O zaman soru şu: Fosil sermaye yerine bu kez yenilenebilir enerji sermayesini başımıza musallat eden yeşil dönüşüm politikasından yana tutum almak, ekolojik olarak gerçekten yararlı mı? Bu fraksiyonun da sosyo-ekolojik olarak yıkıcı sonuçlar doğurduğuna ilişkin pek çok kanıttan biri, yeşil dönüşümün unsurları olan yenilenebilir enerji santrallerine, HES'lere, RES'lere, JES'lere, BES'lere karşı Türkiye'nin her yerinde yükselen yerel mücadelelerdir.

Hâl böyleyken, yeşil dönüşüme iman eden kimi STK'ler ve siyasal partiler, bir sermaye fraksiyonunun kuyruğuna takılmalarının varsa gerekçesini, yerel ekoloji mücadelelerine açıklama yükümlülüğünü de üstlenmelidir.